

Dünya Maden haberleri

Ereğli Şirketinin alınması

Zonguldakta Ereğli Şirketine ait kömür ocakları ile tesisat ve liman ve şömendöferlerinin satın alınması hakkında iktisat Vekâleti ile şirket murahhasları arasında cereyan ettiğini evvelce haber verdiğimiz müzakere iki tarafın memnuniyetini mucip olacak bir katî neticeye vasıl olmuş; tanzim olunan mukavele, Türk heyetine riyaset eden, iktisat Vekili Celâl Bayar'la şirket heyetinin reisi ve şirket murahhas âza M. Gustav Boissiere arasında 28 İkinciteşrinde imza edilmiştir.

Bu mukaveleye göre, Ereğli Şirketi Türkiye hudutları dahilinde gerek kendisi ve gerek bir diğer şahıs namına yapılmış veya satın alınmış bütün inşaatı, vesaiti, teçhizatı ve vesaiği 3.500.000 Türk lirası mukabilinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine devir ve temlik etmiştir. Bu para, fa-

izsiz olarak on müsavi taksitte ve on sene de Türkiye ihracat fiatları üzerinden kömür olarak ödenecektir. Bu kömür, Suriye hariç olmak üzere, ancak Fransa, Fransız müstemlekeleri ve Fransız himaye ve mandası altındaki memleketlerin iç piyasalarında istihlâk edilmek veya bu memleketlerin limanlarından ihrakiye olarak satılmak suretile kullanılacaktır.

Mukavele meriyete girinceye kadar havzada muhtelit bir komisyon çalışacaktır. Bu komisyondaki hükümet mümessillerinin tasvip ve muvafakati olmadan yeni siparişler yapılamıyacak ve hükümete devri mukavele ile takarrür eden şeylerden hiç biri başka bir müessese veya şahısa ferağ olunamıyacaktır. Eti Bank, bugün şirkette çalışan fen heyetini, memurları ve ameleyi kendi hizmetinde alıkoyacaktır.

Ankara - Filyos - Ereğli hattının Çatalağzı'na varması ile havzanın tirenle doğrudan doğruya hükümet merkezine bağlanması üzerine ilk defa olarak 19 İkinciteşrin, günü Zonguldak Kömürü, doğrudan doğruya tirenle ve törenle Ankaraya getirilmiştir.

Aynı zamanda Zonguldak valisiriin reisli-

ğinde bir heyet, kömür yüklü vagonları havi, bayraklar ve iktisadî vecizeleri ihtiva eden lavhalarla süslü tirenden iner inmez bir sepet içindeki numune Kömürü Vekillere sunmuştur. Heyet ve Devlet Demiryolları adına irad edilen iki nutuk, günün ve hadisenin ehemmiyetini tebarüz ettirmiştir.

Karabük Demir ve Çelik Fabrikaları:

Beş yıllık endüstri plânımızı tamamlayan Karabük Fabrikalarının inşa mukavelesi, 1 birincikânun gecesi saat 12,30 da Hükümetimiz namına İktisat Vekili Celâl Bayar ve Brassert şirketi adına umum müdürleri B. Machenzi tarafından imzalanmıştır. Bu mukaveleye nazaran dünya Demir ve Çelik endüstrisindeki en yeni ve ileri tesisata malik olacak olan bu Fabrikalar, senede 180.000 - 210.000 ton Demir ve Çelik istihşâl edebilecek ve makina imalâthanelerini de ihtiva edecektir. Mütemmim tesisat arasında memleketimizin şiddetle muhtaç olduğu su boruları fabrikası da vardır. Tesisat bedeli, İngilterede satılacak Türk mallarile sekiz senede ödenecektir. Fabrikanın esas kısımları iki sene sonra faaliyete geçebilecek ve fabrikanın heyeti umumiyesile faaliyete geçmesi 2,5 sene sonra olacaktır.

Ankarada Uiuslararası Kömür yakan aletler sergisi.

Ankarada sergi evinde açılacağını evvelce heber verdiğimiz beynelmilel kömür yakan aletler sergisi, büyük İngiliz ve Alman müesseselerinin müşterek teklifleri üzerine, daha önemli olması ve daha geniş manada beynelmilel bir mahiyet alabilmesi için 26 marta bırakılmıştır. Sergi için harçte ve dahildeki hazırlıklara hararetle devam edilmektedir.

Arsiulusal

Avrupa Kömür İstihşalinde İnkişaf

Avrupada kömür istihşalinde vücuda gelen terakki senenin ikinci nısfında da göze çarpmaktadır. Senenin ilk nısfındaki istihşal neticeleri geçen senenin müte-kabil devresindeki istihşalden 9 milyon tonluk bir artış göstermişlerdir. Bu 9 milyonluk artış başlıca müstahsil memleketlere gayrı müsavi bir tarzda taksim olunmuştur.

Kömür istihşali (1000 ton)

	1935 ilk nısfı	1936 ilk nısfı	1936 da fark
Almanya(Sarsız)	63.871	69.915	+ 6.044
Belçika	12.908	13.448	+ . 540
Büyük Britanya	111.115	114.648	+ 3533
Fransa	23.426	23.670	+ 244
Hollanda	5.808	5.032	— 776
Polonya	13.416	13141	— 275
Sar	5.958	5591	— 367
Yekûn	236.502	245.445	+ 8.943

Bundan başka Almanyanın Linyit istihşalinde 6.528.000 t. miktarında bir tezeyüt vardır. Almanyanın Linyit artışı dahil olmak üzere bu yedi memleketteki Kömür istihşalinin umum artışı takriben 10 1/2 milyon ton tutmaktadır, yani % 4 ten bir az fazla Madenlerdeki stokların azalışı nazarı itibara alınırsa 1935 ve 1936 ilk nısfıları arasındaki Kömür istihlâki tezeyüdünü % 5 olarak hesap etmek kobildir. Aynı zaman içindeki madenî yağlar istihlâki % 8 1/3 artmıştır.

Yalnız Almanya, Büyük Britanya ve Belçika istihşallerinde mühim bir artış göstermişlerdir; Hollanda, Polonya ve Sar'da ise gerileme vardır.

Beynelmilel Kömür toplantısı:

Beynelmilel İş Ofisi'nin idare heyeti umumî talep üzerine Milletler Cemiyeti'nin iktisat komitesine müracaatla bilumum kömür müstahsili memleketlerin beynelmilel bir içtima yapması için kendisine yardım etmesini istemeye karar vermiştir. İş Ofisi'nin gayesi dünya kömür piyasalarında istihşâli teşkilâtlandırmak ve alâkadar memleketler arasında hem müstahsil hem müstahliklerin menfaatlarını koruyacak bir anlaşma vücude getirmektedir.

Afrika

Cenubî Afrika madenlerinde Japon sermayesi

Bir Japon konserinin Transval maden kumpanyalarından birile anlaştığı ve istihşali

artırmak için lâzım gelen malî yardımda bulunup bir kaç sene için bütün istihsali kendisi alacağı haber verilmektedir. Yine bu habere göre Japon konserini, Griqualand - da bakır, nikel ve platin aramak hakkım kazanmak şartile bu iştirki kabul etmiştir.

Rodezya krom istihsali:

Cenubî Rodezya madenlerinin ağustos 1936 ayındaki krom cevheri istihsali 18706 tonu bulmuş ve evvelki ağustos istihsalinden 1700 ton fazla olmuştur.

Almanya

Yeni dört senelik maadin ve sanayi plânı

Devletin hazırladığı dört senelik yeni plânda bütün yeraltı servetlerinin işletilmesi ve sanayie lâzım bütün madenlerin mümkün olduğu kadar dahilden tedarikine çalışılması esas ittihaz edilmiştir.

Petrol arama ve işletme kanununa ilâve edilen yeni bir madde, ferde veya hususî teşebbüse sahip olduğu arazi dahilinde petiol arama hakkını vermekle beraber, her hangi küçük bir ihmalin müsamaha ile karşılanmıyacağını ve devlet memurlarının her zaman faaliyeti kontrola hakkı olacağını tasrih etmektedir. Yeni Almanya kanunları, hususî mülkiyete hürmet etmekle beraber amme menfaati aleyhinde hiçbir suistimale göz yumulamıyacağını katiyetle tebarüz ettirmektedir. Yeni maden kanunları, mülkiyet meselesi ile işletme ve emek meseleleri arasında daha katî ve sıkı rabıtalılar tesis etmek yolundadırlar.

Terkibi petrol fabrikaları

18 birinciteşrinde Ruhr Benzin A. G. müessesesi kurulmuş ve senevî 250.000 ton esans istihsal edebilecek kudrette bir fabrika inşasına başlanmıştır, ilerde bu istihsal kudreti 750.000 tona iblâğ edilecektir. Bu fabrika Fişer-Tropş usulü dairesinde işle-

yecektir. Başlangıç devresi için senevî kok istihsali 175.000 ton olacaktır. Bilâhare terki motor ve makine yağları da istihsâl olunacaktır.

Klößner fabrikaları, Wintershall şirketine beraber, aynı usulle senede 30.000 ton istihsal yapacaklardır. Rheim Preussen şirketi de senevî 30.000 ton istihsal edecek bir fabrika inşa etmek fikrindedir. Braunkohle Benzin A. G. nin projeleri de nazarı itibara alınırsa ilerdeki senelik istihsalin 120.000 ton tutacağı kolayca tahmin olunabilir.

Silezya kömür havzası ve Yakın Şark

Yukarı Silezya Kömür Sendikası, Suriyeden 5000 tonluk ilk kömür siparişini almıştır. Sendikanın bazı Yakın Şark memleketlerine kömür şevki için tedbirler almakta olduğu haber verilmektedir.

Amerika B. D.

Dört senelik maden durumu

Amerikadaki iktisadî ilerlemeyi daha iyi anlayabilmek için bu devreyi maden müstahsilleri noktai nazarından tetkik etmek gerektir.

1923 senesi biriciteşrinde Roosevelt inthap edildiğindeberi kurşun istisna edilmek üzere metal stokları umumiyetle azalmıştır :

Müstahsillerin stokları

	tkinciteşrin 1932	Eylül nihayeti 1936
		şoit ton
Tasfiye edilmiş bakır	687.000	188.719
Kurşun	165.773	200 500
Çinko	121.800	76630

Fiatlardaki yükselme şu şekilde olmuştur:
(Senet hesabı)

	İkinciteşrin 1932	tkinciteşrin 1936
Elektro bakır		
a-d Connecticut vadisi	5.371-2	10
Elektro bakır		
f.a.s. New York	5	10.45

Çinko			
Şarkî St. Louis	3.00		4.85
Kurşun			
New York	3.00		4.90
Gümüş			
New York	27 3-8		44 3-4
(ecnebi çubukları)			

1935 de istihsal 1932 dekinden daha fazla olmuştur:

	1932	1935		
Bakır	255.509	380.100	şort	ton
Kurşun	277.435	371.212	»	»
Çinko	213.531	431.499	»	»
Alüminyum	47.600	54.113	»	»

Dahilî istihlâkin artması

	1932	1935		
Bakır	335.981	579.741	şort	ton
Kurşun	249.800	352.600	»	»
Çinko	198.500	426.400	»	»
Kalay	40.600	60,500	»	»

Filipin krom cevherinin satın alınması

Engineering and Mining Journal mecmuasında neşredilen bir enformasyona göre Filipin adalarında krom cevheri işletmesi meşgul olan Florannie Mining Co. ve Benguet Consolidated müesseseleri NewYork'da bulunan Union Carbide kumpanyası ile yaptıkları bir mukavele ile 100.000 ton cevher olduğu tahmin edilen umum istihsal miktarı tamamen Amerikan kumpanyası tarafından satın alınacaktır.

Petrol sanayiinin durumu

Amerika Birleşik Devletleri petrol endüstrisi durumunun çok iyi oluşundaki sebepleri istatistikler göstermektedir. Gerek ham petrol ve gerekse müştekatı fiatları oldukça yüksektir. Mamafih: fiatların yüksekliğini muhafaza etmesi istihlâk miktarına bağlıdır, ve bu seneki rakamlar da bunu isbat etmektedir. Petrol endüstrisinde göze çaracak başka bir nokta da bu seneki

stokların geçen seneye nisbeten 18.000.000 baril ve 1929 a nisbeten 108.000.000 baril veyahut % 16 azalmış bulunmasıdır. 1936 ithalâtının 1929 dakinin ancak üçte biri olması 933 de konan ithalât resmin ne dereceye kadar tesiri olduğunu göstermektedir.

Bu seneki petrol endüstrisinde bilhassa nazarı dikkati celbedecek değişiklik 1935 ve ve 1929 seneleri istihlâkinin çok fazla fevkinde olmasıdır.

Gazolin istihlâkine gelince: 1935 e nisbeten % 12 ve 1929 a nazaran da % 28 fazla olduğu görülmektedir. Bu fazlalığın sebebini otomobil kullananların artısına atfetmelidir.

1936da ham petrol istihlâkinin 929dan yalnız % 12 fazla olması mahrukat yağı, mstör ve makine yağları istihlâkinin çok fazla artmadığına delâlet etmektedir. Evlerde kullanılmaya başlıyalıdanberi mahrukat yağı istihlâkinin arttığı görülmekle beraber tasfiye tekniği bugün o kadar tekâmül etkâmül etmiştir ki diğer senelere nisbeten aynı miktardaki petrolden bugün daha fazla gazolin ve diğer yağlar elde etmek mümkündür.

Amerika B. D. Petrol istatistikleri beher ay milyon baril üzerine (İkin-cikânundan nisana kadar dahil)

	1929	1935	1936
Yerli istihsal ham	80.0	77.8	88.0
ithalât, ham	6.6	2.7	2.0
istihlak, Kalifornia hariç			
ham	61.9	61.1	69.4
istihlâk, gazolin	26.5	30.8	33.6
Stok Mayıs 1 ham ve müştekatı	659.0	569.0	551.0
Orta Amerika fiatı			
ham, beher baril	\$ 1.13	\$ 0.94	\$ 1.04
Satış fiatı	17.6	13.1	14.0

Petrol müstahsilleri durumunun âtisi çok parlaktır. Yalnız istihsalı artırmamak şarttır ki şimdiye kadar istihsalin istihlâke nisbeten çok ilerde olduğu istatistiklerden anlaşılacaktır.

Arjantin:

Yeni petrol kanunu

Yeni vazedilen petrol kanununun tatbiki hakkındaki müzakereler, hususî petrol şirketleriyle Arjantin hükümeti mümessilleri arasında devam etmektedir. Yeni kanuna nazaran gerek ihracat gerek ithalâta lâzım gelen her türlü muamelenin hükümet teşekkülü olan Y. P. F. vasıtasile yapılması meşruttur. Y. P. F., petrol ve müştaklarını istediği gibi arzu ettiği şahıs veya mahalle tahsis etmeye salâhiyettar bulunacaktır. Bu kanun hükümet kumpanyasına kendi piyasalarını intihap etmek hakkını vermiş ve buna mukabil hususî teşekküllere ancak ikinci plândaki istihlâk mahreçleri bırakmıştır.

Belçika:

Kömür kontenjanının artması

Belçika Hükümetinin yeni bir kararı ile kömür ithalât kontenjanı % 10 artırılmıştır. Bu tedbir neticesinde endüstrinin antrasit ve yağlı kömürlere olan ihtiyacı temin edilecektir. Kömür ithalât fiatlarına konan taks yine meriyette kalacaktır.

Bulgaristan:

Maden işletmelerinde Alman sermayesi

Dr. Şaht'ın son ziyareti esnasında Bulgaristan maadin müdüriyeti ile Alman iktisat nazırı arasında Bulgaristan yeraltı zenginliklerinin araştırılması ve işletilmesine ait yeni bir mukavele imzalanmıştır. Bulgaristanın demir, bakır ve sair maden cevherlerine Almanya ağır sanayi büyük bir alâka göstermekte ve burada istihsal edilen ma-

denlerin Almanyaya ihracını tavsiye etmektedir.

Estonya:

Bitümlü şistlerden petrol istihşâlinde inkişaf

Estonya iktisat nazırının son bir tebliğine göre 1935 senesinde bitümlü şistlerden tam 50.000 ton madeni yağ istihsal edilmiştir. 1937 senesinde bitümlü şistlerden istihsal edilecek petrol ve yağların miktarı 125.000 tonu bulacaktır. Estonya arazisindeki bitümlü şistlerin mevcudu 3500 milyon ton tahmin edilmektedir.

Kochtel'deki devlet taktir fabrikası ve millî kömür şirketleri hidrojenasyon tesisatları devlet plânına göre istihsalî çoğalmak için lâzım gelen tedbirleri almaktadırlar.

Fransa:

Çelik istihsalı

Fransız demir fabrikaları komitesinin istatistiklerine göre Fransanın eylül ayındaki çelik istihsalı 541.000 tonu bulmuştur, 1935 eylül istihsalı 522.090 ton idi.

1936 senesi 9 ayının çelik istihsalı 4.900.000 tona baliğ olmuştur, geçen senenin müteakbil devresindeki miktar 4.639.000 ton idi. Hazırandaki amele grevlerine tatillere rağmen çelik istihsalinde 261.000 tonluk bir tezayüt vücuda gelmiş oluyor.

İngiltere:

Kömür ve benzinin millî müdaf adaki ehemmiyeti

Maadin nazırının reisliği altında, maden teşkilâtı reisinin ve maden şirketleri ve ihracatçıları mümessillerinin iştirakile toplanan bir encümen, harp ihtimali takdirinde kömür ve benzin ihtiyatı bakımından alınacak tedbirleri ve şimdiye kadar yapılan hazır-

İkları müzakere etmek için uzun bir celse akdetmiş ve şu kararları ittihaz etmiştir:

1 — Kömürden terkibi petrol istihsalı için İngiltere dahilinde en az on iki büyük hidrojenasyon fabrikası kurulmalıdır.

2 — Harp vukuu halinde memleketteki bütün benzin ve motor yağı ihtiyatının ancak millî müdafaa emrine verilebileceğini ve hususî müessese ve ihtiyaçların mecburî olarak nazarı itibara alınıyacağını bütün vatandaşlara tebliğ etmeli ve bu efkârı umumiye bu ihtimale alıştırmalıdır.

3 — Mayı mahrukat kullanılmayan nakil vasıtalarının artmasını ve gelişmesini teşvik etmelidir.

4 — Bilûmum tüccar ve balıkçı gemilerinin mümkün olan kısa zaman zarfında mahrukat olarak sadece maden kömürü kullanmasını temin etmelidir.

Sentetik petrol ve petrol stoku

"Petroleum Times,, son nüshalarından birinde Lord Strabogli'nin millî müdafaa için Büyük Britanya adalarında yapılacak petrol stokları hakkındaki takririnden bahsetmektedir: Lord Strabogli takririnde hû kûmetin sentetik usullerle petrol istihallerini teşvik için hiç bir fedakârlıktan çekinmediğini ve fakat Büyük Britanyanın petrol ihtiyaçlarını bu usullerle temin etmenin pek yüksek masraflara mütevakıf olduğunu ve binaenaleyh daha ucuz bir tarzda bu işi yapmanın makul olacağını kaydetmiş ve, "Sentetik petrol istihsalı için aasgarî yüz milyon sterlinlik bir sermayeye ihtiyaç vardır. Bu usullerle bir çok ocaklara ve 50 000 den fazla ameleye iş temin edilmiş olacaksa da, ithalât azalacağı için, limanlarda İngiliz petrol gemilerinde işsizlik başlayacaktır,, demiştir.

Sentetik usulleri bu suretle tenkit ettikten sonra, Lord Strabogli, hükûmetine kâfi miktarda stok yapmak usulünü hiç olmazsa

bugün için takip etmesini tavsiye ediyor. Lordun fikrine göre hazer zamanında on iki aylık ve harp zamanında üç veya dört aylık stokun 22.750.000 sterline yapılması yapılması kabildir.

Bu takdirde Vicomte Hailsham cevap vermiş ve ihtiyat stoklar vücuda getirmenin muhakkak kredilerin en iyi kullanılışı demek olmayacağını söylemiştir.

Bunlan kaydeden "Petroleum Times» , bu meselenin yalnız Büyük Britanya adalarına değil fakat bütün İngiliz imparatorluğunu alâkadar ettiğini tashih ettikne sonra Lord Strabogli'nin stok vücuda getirmek için yaptığı masraf tahminini yüksek bulmakta ve Britanyanın 1935 deki ticarî rakamlarına dayanarak aşağıdaki tahminî adetleri ileri sürmektedir:

	Miktar (Ton)	Mevad fiatları	Stokaj masrafı
Nakliyat için esans	1.000.000	5000.100	1.250.000
Tayyare » »	250.000	2.000.000	
Makine yağlan	250.000	2.000.000	
Motor yağı	250.000	750.000	
Mazot ve diğer ağır yağlar	1.000.000	2000.000	1.000.000
	£2.750.000	£11 750.000	£2.250000

Kok endüstrisi

İngilterede, kok endüsterisinin umulan inkişafa kavuşması için millî bir teşekkül halinde, hazırlık, satış ve propagandasını bir elden idare etmesi lüzumu bir çok meslek mecmualarında tebarüz ettirilmiştir. Bugüne kadar, İngilterede kok fırınlarına yüksek fırınların ve kömürcülüğün bir şubesi diye bakılmıştır. Kok imalinin başlı başına bir endüstri şubesi olması için ise hiç bir sebep eksik değildir.

Kok fırınları, yüksek fırın ihtiyaçları yanında ve bazan ondan fazla evlerin ısıtma ve pişirme vasıtası olarak kullanılabilir kok imaline ,, ehemmiyet verilerse şimdi evlerde ve demir sanayiinden başka yine endüstri şubelerinden kullanılan 40.000.000 ton kömürün büyük bir kısmı sarfedilmez

olarak, yerlerine kok kullanılması fiyat farkının azalması ve faydalarının şumulü nisbetinde çoğalacaktır. Millî kok teşkilâtına düşen başlıca vazife, halka kömür yerine katı ve dumansız mahrukat kullanmayı öğretmek olacaktır. Şimdiye kadar yapılmakta olan propagandaya ve güdülmekte olan gayeye zıd bir yola giriliyor demektir; ne de olsa kömür sarfının artışı bir yeni endüstri şubesinin daha gelişmesi ve netice itibarile kömürün sarfına ön ayak olması demek olduğu ve ham kömür kullanmak yüzünden İngilterede vukua gelen kazalar için sarfedilen 40-50 milyon liralık ziyanın da önüne geçeceği düşünülmelidir.

Piyasanın stok kömürlere oldukları gibi bir an evvel istek göstermesine mani olsa da: Kömürlerin daha çok ve daha sıhhi ve daha devamlı kullanılmasını temin edecek imal ve satış tarzlarının tesbiti demek olan bu yeni hazırlıklar, mahrukat teknolojisindeki ilerlemelerinin günü gününe takibi ve mümkün olan şekilde tatbikine geçilmesi kabil olacak, bunun için de kok imalinde göz ününde tutulan yüksek fırın, gaz fırını gibi kullanma yerlerinin dışında ev işlerinin icabetttiği hususiyetlere malik bir yeni nevi kok elde edebilmek üzere kullanılacak kömür cinsinin ve imal tarzının tesbiti lâzım gelecektir.

Kömür sahipleri, ufak kömürden ev koku istihsaline taraftar değildirler. Büyük parçalı kömürler için isteğin azalması, onları büyük parçalı olanları kırmaya sevk etmektedir. Diğer taraftan, temizleme usullerinin ilerlemesi, her hangi büyüklükte parçaları olan kömürlerin istenilen tarzda temizlenmesini temin edebilmektedir; artık kömürün fiyatında en belli başlı âmil, parçalarının hacminden ziyade ısıtma kabiliyeti olmuştur.

İran:

Aylık petrol istihalleri

İran petrol istihsalı 1936 da 1935 teki

seviyenin fevkinde olmakla beraber haziran istihsaline nazaran temmuzdaki petrol istihsalı hemen hemen 200.000 baril azalmıştır. Resmî raporlar bu sene ham petrol istihsalinin hazirandaki 723.000 ton (5.061.000) "baril" e mukabil temmuzda 996.000 ton (takriben 4.872.000 baril) olduğunu teyit etmektedirler. 1935 te temmuzda İran 607.000 ton veya 4.249.000 baril kadar petrol istihsal etmiştir. 1935 te İranın ilk yedi aylık istihsalı 3.691.000 ton (25.837.000 baril) iken 1936 senesinin aynı devresinde bu miktar 4.784.000 ton (32.488.000 baril) olarak kaydedilmiştir.

Aşağıdaki cetvel 1935 ve 1936 senelelerinde ayrı ayrı yedi aylık petrol istihsalini göstermektedir; (ton üzerine olan rakamların her biri yedi barile müsavidir)

Ay	1936	1935
İkincikânun	661.000	630.000
Şubat	640.000	587.000
Mart	663.000	697.000
Nisan	616.000	584.000
Mayıs	768.000	561.000
Haziran	723.000	600.000
Temmuz	696.000	607.000
Yedi aylık yekûn	4.784.000	3.691.000

İsviçre

Petrol forajları

Cuarny mıntakasında araştırma sondajları yapılmaktadır. Jura dağlarının eteklerinde iktisadî bir işletmeye salih petrol bulunup bulunmadığını göstermeye matuf olmaları itibarile bu ameliyeler pek mühim addedilmektedir. Daha evvel yapılmış araştırmalar menfi netice vermişlerdi, fakat bunlar nakıs ve yanlış jeoloji mutalarına istinaden yapılmış olduklarından kanaat verici sayılmamışlardır. Halen yapılan araştırmalar ise mıntakanın esaslı bir surette jeolojik ve jeofizik tetkikinden sonra başlamıştır; araştırma kuyusunun şimdiki derinliği 700 metredir, petrol ve gaz emareleri gösteren tabakaları katetmiştir, 387 inci metrede gün-

de 10 ton istihsal yapabilir bir petrol hazinesi keşfedilmiştir; fakat büyük ümitler 1300 ile 1500 metre arasında bulunan Dogger teşekkülleri hakkında beslenmektedir.

Metal fiatları ve frankın düşmesi

Berne'de fiat kontrol bürosu ile metal şubesi arasında yapılan anlaşmada isviçre frankı düşmeden evvelki dahilî piyasa fiatlarının aynen muhafaza edilmesi üzerinde mutabık kalınmıştır. Yalnız ihracat fiatlarının dünya piyasası fiatlarına göre tesbit edilmesi kararlaştırılmıştır.

İtalya:

Kömür yerine elektrik

italyan demiryollarının elektrikleştirilmesi için ikinci altı senelik bir plân hazırlanmış ve hükümetin kararile bu iş için 1.200.000.000 lîre tahsisat kabul edilmiştir. Birinci elektrikleştirme plânı için dört sene evvel yine aynı miktarda bir para tahsis edilmişti. Demiryollarının elektrikle işletilebilmesi senelik kömür istihlâk ve ithalâtını 1,5 milyon ton azaltacaktır.

Yeni maden zuhurâtı

Piedmont'ta demir, nikel, bakır cevheri zuhuratının tesbit edildiği ve kromium, mangan emareleri keşfedildiği bildirilmektedir. Halen kapanmış bulunan bir bakır ocağında yeniden işletmeye girişilecektir. Nikel ihtiva eden cevherlere Gavalla, Bondada ve Lanei'de tesadüf edilmektedir.

İrak:

Ham petrol istihsal ve ihracatı

" Irak Petroleum Co. „ temmuzda 347,828 t, istihsal etmiştir. (Haziran istihsalı 352.498 t.). Senenin ilk yedi ayı içindeki umumî istihsal 2.334.902 ton tutmuştur.

Temmuzdaki ihracat 324.215 ton kadardır (haziran ihracatı: 352.284 t.). Hayfadandan yapılan ihracat 137.856 t., Trablustan yapılan ise 186.359 tondur.

İlk yedi ay içindeki ihracat yekûnu 2.340.480 tondur, bunun Hayfadandan geçen kısmı 1.119.685 ton, Trablustan geçen kısmı da 1.120.795 ton tutmuştur.

İspanya:

Cıva kartelinin feshi

Avrupanın başlıca cıva müstahsilleri olan ispanya ve İtalya arasında aktedilmiş bulunan ve dünya cıva piyasasını inhisarı altına alan kartel feshedilmiştir, İspanyadaki karışıklık esnasında İtalyanın bütün dünya cıva ihtiyacına cevap vermeğe çalışması ve ispanyadaki cıva ihracatının durması üzerine bozulan muvazene bu suretle resmen de ortadan kalkmış bulunmaktadır. Kartel fiatları 34 kilogramlık şişe safi cıva başına 13/5 İngilizdi. 1932den itibaren dünya cıva ihtiyacı bu iki memleket arasında yüzde nisbetile şöyledir:

	1932	1933	1934	1935	1936
İspanya	39	35	40	60	37
İtalya	61	65	60	40	63

Japonya:

Terkibi petrol istihsalî plânı

Japonya devletinin endüstri işleriyle alâkadar müesseseleri, son zamanlarda terkibi petrol istihsalinin geniş mikyasta tatbiki için yeni tedbirler almak fikri etrafında birleşmişler ve 1937 yılının yarısından evvel iki büyük terkibî petrol fabrikasının bütün tesisatı ile birlikte ikmal edilmesini âmir bir plân hazırlamışlardır. Bu hale göre gelecek yılın sonunda Japonyada yerli kömürden elde edilmiş terkibî petrol satılığa çıkarılabilecektir.

Japonya hükümeti tarafından ilân edilip bütün petrol piyasası konsernlerinin altı aylık istihsalâtlarını lüzumunda derhal istihlâk için muhafaza etmelerini istihdaf eden yeni nizamnamenin tatbikini üzerlerine alan

üç kumpanya arasında bir anlaşma vücade gelmiştir. Anlaşma tafsilâtile neşredilmiş ve nizamnamenin tatbikini kolaylaştırmak için hükümetin hususî müesseselere mümkün mertebe yardımda bulunacağı hakkında gelen ilk haberlerin doğru olduğu anlaşılmıştır.

Petrol ve müştekatının alış verişle uğraşan müesseseler alelade zamanda iki aylık ihtiyaca kifayet edecek petrol muhafaza etmekte idiler.

Bakır istihsalinin artışı

Madenler içerisinde Japonya iktisadî hayatında en "büyük rolü oynayan bakırdır.

Japonyanın muhtelif yerlerinde bakır zuhuratına tesadüf edilmektedir; Formosa ve Korea, da zengin bakır madenleri vardır. Umumî harbe kadar dünya bakır müstahsillerinin Amerika Birleşik Devletlerinden sonra en önemlisi Japonya idi. Harpten sonra bakır piyasasının sarsılması Japonya da kapanmasına sebep olmuştu. Şimdi yalnız bakır cevheri çıkarılmakta ve istihsalin % 75i yalnız 6 ocağa inhisar etmektedir, istihsal masraflarının yüksek olması, Amerika Birleşik Devletleri ile rekabet yapmağa imkân bırakmadığından, Japonya da istihsal edilen bakır ancak mamul madde olarak dünya piyasasına ihraç edile bilmektedir.

Devlet dahilinde bakır istihsalini teşvik etmek ve fiatları yüksek tutmak maksadile Japonya hükümeti ithal edilen bakırdan kilogram başına 11,7 sent gümrük almaktadır. Son zamanlarda Amerika bakır ihracatının azalması ve dünya bakır ihtiyacının artması neticesinde Japonya bakır istihsali kayde değer bir fazlalık göstermektedir.

Madenlerde malzeme ve tekniğin asrileştirilmesile maliyet fiatının azalacağı muhakkaktır.

1934 senesinde memleketin bakır istihsalî 113.428 ton iken 1935 senesinde 125.000 tona çıkmıştır. Halbuki bakır istihsali aynı senelerde ancak 66.490 ve 67.000 tondur.

Japonya 1933de 17.617,7 ton, 1934de 51.368,2 ton, 1935 de 69.627,2 ton, bakır ithal etmeğe mecbur olmuştur.

Buna mukabil yarı mamul ve tam mamul bakır eşya şeklinde aynı senelerin bakır ihracatı:

1933 de 8,512,1 ton, 1934 de 12,621,6 ton, 1935 de 17,816,3 tondur.

Kanada:

Maden istihsâli artıyor

Ottawa'da bulunan "Müstemleke istatistik Bürosu., Kanada maden istihsâlinin 1936 senesi ilk altı ayında 1935 in aynı devresine nazaran önemli bir artış gösterdiğini ve bu durumun maden endüstrisinin her kısmına şamil olduğunu haber vermektedir. Bir çok metal istihsâllerinin kıymet itibarile asgarî % 21 artmasına mukabil bakır istihsâli, belki de müstahsillerin bakır tahdidi anlaşmasına riayet kaygı ile, bir az eksilmiştir.

İkincikânun - Haziran

	1935	1936	
Arsenik	864	321	şor ton
Bakır	107.378	102.978	»
Kurşun	80.144	90.433	»
Nikel	31.981	41.576	»
Çinko	77.339	78.935	»
Bismut	4.244	146.170	ıbs
Kadmium	238.187	336.936	»
Kobalt	253.998	438.773	»
Selenium	160.493	175.017	»
Telerium	7.038	25.892	»
Platin	47.575	62.791	onz
Diğer platinli metaller	89.785	52.686	»
Gümüş	7.859.490	8.737.107	»

Mısır:

Yeraltı zenginlikleri

Mısır Maden idaresi memleketin yeraltı

zenginliğini yeni baştan tetkik ve devamlı bir faaliyete arz edebilmek için yeni tedbirler almağa başlamıştır.

Assuan civarındaki granit ocakları yeniden faaliyete geçmişlerdir. Kızıl Deniz kenarındaki altın zuhuratının işletmeye salih olduğu tesbit edilmiş ve istihraç ve tasfiye için lüzumlu makineler ısımarlanmıştır.

Sahradaki fosfat tuzlarının geniş mikyasta işletmesine de başlanacaktır. Kızıl Deniz sahillerindeki petrol araştırmaları müsbet neticeler vermiş ve şimdiye kadar 3 milyon tona yakın petrol istihlâk ve memleket dahilinde istihlâk edilmiştir.

Sovyetler Birliği

petrol ihtisâli

1936 senesindeki Sovyetler Birliği ham petrol istihsalı 1935 tekine nazaran % 10 artarak 9 ayda 130.000.000 tonu bulmasına rağmen bu yekûn ikinci beş senelik plânda tesbit edilen istihsal miktarının çok dunundadır. Plânda gösterilen şeraitin temamilen ifası için gelecek seneye kadar istihsalin % 56 artması icap etmektedir.

Sovyetler Birliğinde petrol tasfiye usulleri ve kolaylıkları petrol istihsalinin fevkinde bulunmaktadır. Yarı resmî devairden elde edilen malûmata göre Sovyet petrol istihsaline karşı talebin az oluşu, hükümetin petrol istihsalindeki inkişafı hararetle teşvik etmesine mani teşkil etmektedir.

Başkırdistan mevkiinde İşimbayevo'da bu ay çalışmaya başlayan bir tasfiyehanede günde takriben 10.000 baril ham petrol tasfiye edilecektir, İşimbayevo tesisatının ikmalinden evvel bu mevkiden istihsal edilen ham petrol tasfiye için Sarato'a sevkedilirdi. Ufa'da inşa edilmekte olan memleketin ilk "cracking,, (çatlama) tesisatı hemen hemen ikmal edilmiş bulunmaktadır. Mezkûr tesisat Başkırdistan arazisinde istihsal edilen petrolün daha iyi ve yeni bir usulle tasfiyesini temin edecektir.

1935 senesinde Başkırdistan arazisinden elde edilen umum petrol istihsalı 405.800 ton iken 1936 senesi ilk altı aylık istihsal 432.200 tonunu (3.025.400) barili bulmuştur. 1937 senesinde yıllık istihsalin 14.000.000 barili bulacağı umulmaktadır. Ufa'daki "cracking,, tesisatı işlemeye başladığında İşimbayevo - boru hattı her iki tasfiyehaneye de petrol nakline başlayacaktır. İşimbayevo tasfiyehanesi "pipe- still,, tipinde olup Sovyet mühendisleri tarafından yerli malzeme kullanılarak yapılmıştır.

Linyitten yer altında gaz ve benzin istihsalı

Mongolistan hududundaki zengin linyit yataklarından istifade maksadile damarlardan oldukları yerde gaz istihsalı tecrübelemine girişilmiştir. Bunun için lâzım olan tesisatın inşası bitmek üzeredir, Linyit hidrojenasyonundan istihsal edilen gazdan sentetik benzin ve yüksek evsafıta parafin elde olunacaktır.

Demir endüstrisi durumu

Sovyetler Birliğinin ham demir ihracatı 1934 den 1935 senesine kadar 115.000 tondan 331.000 tona çıkmış ve 1936 ilk yarısında 127.000 tonu bulmuştur. Başlıca Sovyet demirini ithal eden memleket Japonya'dır. 1935 senesinde Sovyetler Birliği Japonyaya 169.000 ton ve 1936 ilk üç ayında 64.000 ton demir ihraç etmiştir.

Sovyetler Birliği demir istihsalinin son beş senedeki inkişafı ve Çar Rusyasının demir istihsalı aşağıdaki şekildedir: (milyon ton üzerine)

1913 4,2 mil. t.	1934 10,4 mil. t.
1932 6,2	1935 12,5
1933 7,1	1936 (proje) 14,5

Yeni kurşun, kalay ve bakır zuhuratı

Alma-Ata'dan alınan son haberlere göre Ak - Saran civarında yeni kurşun zuhuratı tesbit edilmiştir. Cevherin safi kurşun muhteviyatı tahminen % 20 yi bulmaktadır.

Şarkî Kazakistanın Ulansk mintakasında yeni kalay zuhuratı bulunmuştur. Su kanalları açıldığı sırada Magnitogorsk civarında iki ehemmiyetli bakır cevheri yatağı keşfedilmiştir. Cevherin bakır muhteviyatı % 4,5 u bulmaktadır.

Yeni boksit zuhuratı

Arhangelsk'in yakınında, şimal mintakasında zengin boksit yatakları bulunmuştur. Yivoglotovo kasabası yakınında da bir tepenin tamamen boksitten mürekkep olduğu tesbit edilmiştir. Boksit yatağı 2.000 km. murabbaında bir saha kaplamaktadır; ihtiva ettiği alumin nisbeti % 35 ilâ 46 dir. Şimal demir yolu yatağın 30 kilometre yakınından geçmektedir, bu da işletilmeyi kolaylaştıracaktır.

Yeni "Barit,, zuhuratı

Garbî Sibiryada barit yatakları keşfedilmiştir; bunların bir çok damarları evsaf itibarile meşhur Kutais yataklarının fevkinde dir. Tahminlere göre bu yataklar senevi 20.000 ton barit verebileceklerdir Bu miktar S. Rusyada boya sanayiinde kullanılan barit yekûnunun yarısına muadildir.

Suriye:

Maden kanunları

Meriyette bulunan Suriye ve Lübnan maden kanunlarına petrol araştırmalarını teşvik edici maddeler ilâve edilmiştir. Yeni maden kanununa göre petrol imtiyazının başlıca şeraitinden biri imtiyaz elde edildiği tarihten itibaren üç sene zarfında umum sondaj derinliğinin asgarî 1.000 metreyi bulmasıdır. Tecrübe için 200 metreden az kazılan kuyular nazarı itibara alınmayacaktır.

Yeni kanun eylül ayında meriyete geçmiş ve müteakiben Irak petrol kumpanyasının bir şubesi olan petroleüm Concessions Ltd. e ait Petroleum Concessions (Syria and Lübnan Ltd.) müesseseleri teşkilâtlan-

dırılmıştır. Bir kaç zamandanberi Iraka ait bulunan imtiyazların da yeni teşkilâta devrolunacağı anlaşılmaktadır.

Maden kanununun yeni ve mühim maddelerinden biri de imtiyaz sahiplerinin jeolojik tetkikatta buldukları sahanın müsbet arazi teşekkülâtını gösteren bir harita yapmakla mükellef bulunmalarıdır. Kanun imtiyaz sahiplerine sondai yerine daha derin jeolojik tetkiklerde bulunmak hakkını vermiştir. Tesbit edilen zamanın arazi bünyesinin tetkikatına kifayat etmediği isbat edilebildiği takdirde imtiyaz temdit edilebilir.

Yunanistan:

Demir boru imali çoğalıyor

Yunanistan fabrikalarında çelikli demirden boru imali son iki senede oldukça artmıştır. Şimdilik iki eb'ada 10,16 sm. ve 9,65 sm. dahilî kutrundaki borular imal edilmektedir. Cem'an son iki senedeki boru istihsalı böyle olmuştur:

1934 senesinde 3,2 milyon kg. 43 milyon Dr. değerinde, 1935 senesinde 3,5 milyon kg. 48 milyon Dr. değerinde.

Bunlardan 2,3 milyon kg. siyah ve 0,75 mil. kilosu da galvanize borulardır. Bundan maada 1935 senesinde 258.000 metre elektrik tecrit borusu piyasaya çıkarılmıştır.

Kurşun boruların imaline gelince: senerdenberi vasati olarak 600.000 kg. yani dahilî piyasanın ihtiyacını kapatacak miktarda yapılmaktadır.

Simli kurşun durumu

Eskidenberi Yunanistanın maden sanayiinde mühim bir yer tutan ve blok halinde ihraç edilmekte olan simli kurşunun gümüşünü memleket dahilinde ayırabilmek için yapılan tesisattan sonra bu sanayide hissedilir değişiklikler olmuştur.

Aşağıdaki rakamlar 1935 deki kurşun maddeleri istihsalini ve kıymetlerini göstermektedirler:

	Ton	Ton fiatı
Yumuşak kurşun	1.742 1/2	10.546
Kurşun lâvha	193	13.634
Litarj	72	13.213
Minimum	24	14.849

Bundan başka 4.680 ton işlenmemiş simli kurşun kalmıştır.

Yugoslavya:

Krom zuhuratı

Balkanlardaki krom işletmesi nisbeten yenidir. Bunlar arasında Yugoslavyanın Yunan hududunda Duran Gölü yakınındaki ve Üsküp'ün 25 km. şimali şarkisindeki yataklar en önemlileridir. M. Reitler'e göre harpten evvel iyice tetkik edilmemiş olan bu yataklar mühim roller oynayacak kabiliyettedir.

Harpten evvel Üsküp yakınındaki zuhurata ait yapılan tetkikler iyi neticeler vermemiştir. Umumî harp içinde Prusya harp nezaretinin ham maddeler servisi Sofyadaki maden şubesinin nezareti altında krom, manganez, bakır ve bismüt bulmak maksadile Bulgaristan, Makedonya ve Moravya'da araştırmalar yaptırmıştı. Çabuk işletilebilecek yataklar tercih edildiğinden bu araştırmalar Üsküp'deki krom yataklarına hasredilmişti.

Mevzubahis dağlık mıntıka esas itibarile kalkerlerden müteşekkildir; bu kalkerler Liuboten somaki kütlesi tarafından muhtelif yerlerde katedilmektedirler. Her yerde olduğu gibi krom cevheri (kromit) somaki ile beraber bulunmaktadır, bu itibarla, malûm yataklar haricinde kütlede yapılacak araştırmaların iyi neticeler vermesi çok muhtemeldir. Krom cevheri magmanın istihalesinden ileri gelmiş olduğundan saf somakiye varıncaya kadar cevher eserleri bulunur. Cevherler ya % 54 humzu kromlu kromit teşekkülü halinde yahut ta takriben % 20 humzu kromlu daneler veya çizgili billurlar halinde bulunur. Bu sonuncu kategorinin işletmesi bugüne kadar muhal telâkki edil-

miştir. Yuvarlak veya band kalindeki cevherler ekseriya bir arada bulunarak çok mühim tabakalar ve yığınlar vücuda getirmektedirler. Zengin kategori tek başına büyük miktarda pek az bulunur.

Yatakların ekseriya yer yüzüne çıkmış olması araştırmaları kolaylaştırmaktadır.

Yataklar yer üstü işletmeye salih bir vaziyette Vardar Dağlarının dik yamaçlarında bulunmadadırlar. Zenginleştirme «enrichissement» «scheidage» vasıtasile yapılyordu; elde edilen cevherler, ferrokrom ve sair imalatta doğrudan doğruya izabeye elverişli idiler, iyi şerait dahilinde ayda 4000 ton ticarî cevher istihsal edilyordu.

Bu tarzda elde edilen cevherlerin yakın yataklardan çıkan havaî hatlaria Varda vadisine nakledilyordu; diğer yataklardan çıkarılanlar ayrı yere arabalarla götürülürdü. Bu Justoff istasyonuna nakletmek için Vardar vadisini takiben 25 kilometrelik dar bir demiryolu inşa edilmişti.

Harp içinde tatbik edilen elle elemek tarzı yalnız %40 ilâ 45 humuzu krom ihtiva eden tuvenanı ayıklıyor ve taşıma masrafı kıymetinden yüksek bulunan % 22 ilâ 30 humuz ihtiva eden kısmı da bir tarafa bırakıyordu. Bu yataklardaki zengin cevherin ikinci nevi cevherle sıkı bir surette karışık ve bu ikinci neviin diğerinden daha çok olması mekanik zenginleştirme tesis ihtiyacını doğurmuştur.

Cihan harbinden sonra; cenubî Makedünyada; önceleri, yine el "bac., leri kullanıldı; bu aletler % 54 ilâ 55 humuzu kromlu mütekasif cevher elde biliyordu.

Liuboten mıntakasındaki yatakların sahibi bulunan Üsküp'teki Allatini Mines Ltd. şirketi Raduşa'da bir tecrübeden sonra tesisatı vücade getirdi. Bu usulle 10 saatta, % 54 humuzu kromlu 40 ton cevher elde edilebilmektedir, ayda aşağı yukarı 1000 ton eder.

Ufalma "concassage,, ve ezme "bro-yage için hususî tedbirler alınır. Çarhlı ezme aletine tercihan silindirli ezme aleti

kullanılır, çünkü cevheri daha az bozar ve kromitin büyük katılığına rağmen (Mohs mikyasına göre 5,5 ilâ 6) çarhlı aletten daha az yıpranır. Somakiden kolayca ayrılan cevher kitlecikleri "mineralisation u somakide dağılmış olan çizgili cevherden daha kalın olarak ezilir. Böylece her cevher nevi için ezmede hususî tertibat almak doğru olur.

Vasat verimli nevi (% 22 ilâ 35 humuzu kromlu) evvelâ ayn olarak "bac,, larla zenginleştirilir; sonra % 40 humuzu kromlu zengin tuyenanla bir arada muamele edilir. "Bacs,, tesisatı sallanır yıkma masalarile itmam edilir.

Planinica'da keşfolunan yeni krom zehuratını işletme maksadile tesis edilen Yugoslavya - Alman şirketi cevher istihsaline başlamıştır. Bu zengin yatağın krom muhteviyatı % 45-50 arasında tahmin edilmektedir. Cevher bakırdan maada gümüş de ihtiva etmektedir. Burada istihsal edilecek krom cevheri münhasıran Almanya'ya ihraç edilecektir.

Petrol ve gaz istihsali

Son senelerde hükümetin teşebbüsü ile yapılan petrol sondaj ve araştırmaları neticesinde 1936 senesi ilk 6 ayında 2293 ton ham petrol, 51 ton asfalt ve 648.424 metre mik'abı petrol gazı istihsal edilmiştir. Bu mahsulât memleket dahilinde istihlak edilmiştir.

Maadin istihsalinin artması

Yugoslavya yeraltı servetlerinin işletmesinde son zamanlarda büyük bir faaliyet görülmektedir. Yugoslavyanın 1936 senesi ilk altı ayındaki maden istihsali geçen sene altı ayına nisbeten % 21,03 bir fazlalık kaydetmektedir. Demir cevheri istihsali üç misli kalay ve kurşun istihsali ise iki misli artmıştır. Bakırdaki artış % 25 kadardır. Altın istihsali geçeri senenin aynı devresine nisbeten 13 misli artmış 55 milyon dinar değerini bulmuştur. Yalnız kömür istihsalinde azalış vardır.

Ahiren Strumica civarında mühim bir bakır, kurşun ve pirit madeni keşfedilmiştir. Yapılan tahlillerde bakır cevâerinin pek iyi cinsten olduğu ve yüzde yirmi nisbetinde bakır istihsali olunabileceği anlaşılmıştır. Keza bu yeni madenin, Yugoslavyanın en mühim bakır madenlerinden olan ve çoktanberi işletilen Bor'dan daha zengin olduğu ve bakır cevherinin ton başına 2 ilâ 3 gram kadar saf altın ihtiva ettiği tahakkuk etmiştir. Salâhiyettar mehafil son keşfolun bu madenin Yugoslavyanın en zengin madenlerinden biri olduğu hususunda hemfikirdir. Madenin işletilmesine başlanmıştır. Lakin sermaye fıkdanı dolayısıyla yapılan işletme teşebbüsü şimdilik vasi değildir. Madenin keşfinden haberdar olan bir çok İngiliz ve Alman sermayedarları madenin imtiyazını uhdelere devir için kuvvetle çalışmaya başlamışlardır.